

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

Allehelgensdag – 1. november 2020

Prekentekest: Matt, 5,1-12

Lesetekst I: Jes. 49,8-10

Lesetekst II: Åp. 7,9-17

Hvem er salige eller lykkelige? Et dykk ned i Bergprekenen

«Salige er ...»

Allehelgensdag, dagen vi minnes våre kjære som har gått bort før oss. En spesiell dag er satt av i kalenderen til å minnes alle dem som har fullført løpet og kommet «hjem». Ingen dag ellers i året er det så mange å se på kirkegården. Blomster blir satt på gravene og ofte blir også lys tent. Minnene strømmer på fra en tid da vi var sammen her på jorden.

I dag minnes vi på denne dagen alle våre kjære, men dagen har også en bakgrunnshistorie. Det er to tradisjoner som møter hverandre på denne dagen. På 300-tallet begynte man å feire en «Alle Martyrers dag» etter de store forfølgelsene av de kristne. Men på 800-tallet ble dagen kalt «Alle helgeners dag», og det var en feiring av alle de mindre helgener som ikke hadde fått en egen dag i «helgenkalenderen». Jeg husker ennå at jeg til min store overraskelse fikk mange hilsener da jeg bodde i Frankrike, på den 17. november. Først trodde jeg at det var forsinkede fødselsdagshilsener. Protestant som jeg var, men bodde i Frankrike for å studere fransk, var jeg helt uvitende om at den 17. november var dagen for den hellige Elisabeth ifølge katolsk helgenkalender. Men fra Reformasjonens tid er Allehelgensdag blitt en minnedag for alle troende som er døde.

Prekenteaksten på denne Allehelgensdag er hentet fra Matt kap 5. Matt 5,1-12 er kalt «Saligprisningene» og er en del av det vi kaller Bergprekenen (Matt 5-7). Bergprekenen er en av Bibelens mest leste og kommenterte tekster. Den har spilt en viktig rolle i vestlig etikk- og filosofihistorie. Mange kjente personligheter som Mahatma Gandhi (1869-1948) og Martin Luther King (1929-1968) har gjort bruk av stoff fra Bergprekenen. Her i Israel har jeg også møtt mennesker som har kommet til tro ved å lese Bergprekenen. Det er sprengstoff i ordene, og leseren forblir ikke uberørt.

I disse kapitlene er Jesus læreren som underviser. Han gir en essens av sitt budskap. Liksom en Moses lærer han folket det som er det viktigste i hans lære. For liksom Moses åpnet opp, slik avslutter Jesus. Han viser seg som den «annen Moses»; han som det var profetert om: «Jeg vil la det stå fram en profet som deg, en av deres landsmenn. Jeg vil legge mine ord i hans munn, og han skal forkynne for dem alt det jeg pålegger ham» (5 Mos 18,15-19). Moses fikk lovtavlene på Sinai fjell. Det er sikkert også grunnen til at Matteus legger Jesu tale til et fjell mens Lukas nøyter seg med en «slettepreken» (Luk 6,20-23).

«Salig» er ordet «makarios» på gresk og «ashrey» på hebraisk, og ordet kan også bli oversatt «lykkelig». «Salig eller lykkelig er den som ...» Det er et formelaktig uttrykk som alltid har Gud som subjekt. Salmenes bok i Bibelen begynner med dette ordet «Ashrey haish» eller «Salig er den som...». Til sammen er det hos Matteus ni saligprisninger. Det er bl.a. de som blir kalt «fattige i ånden», «de som sørger» og «de som blir forfulgt». Dette er et budskap til trøst og oppreisning for lidende og kjempende mennesker. Det er snakk om en rettferdighet som er mer enn ytre lovgylldighet. Saligprisningene er uttrykk for en radikal ny holdning. Bjørn Eidsvåg synger det slik: «En dag skal rettferdigheten seire ...» En dag skal oppreisningen for alle nedbøyde skje slik som Åpenbaringsboken beskriver det så vakkert: «Han skal tørke bort hver tåre fra deres øyne» (Åp 21,4). Og slik blir det spurt i vår lesetekst i dag: «Hvem er disse som er kledd i hvite kapper, hvem er de, og hvor kommer de fra»? Svaret er at «Det er de som har kommet ut av den store trengsel» (Åp 7,13-14).

Disse som blir kalt «salige» er ikke salige *fordi* de er fattige, forfulgte eller lider som sådan. Man skal ikke oppsøke lidelsen eller vanskelighetene, men de er salige fordi lidelsen har fått dem til å se bortfor fattigdommen og lidelsene. De har øynene er annen virkelighet og satt sin lit til ham som holder dem oppe midt i livets vanskeligheter. En dag vil rettferdigheten seire og tårene bli tørket bort. Ondskapen og urettferdigheten skal ikke ha det siste ordet.

«Saligprisninger» - for vår moderne tid

Den svenske forfatteren Magnus Malm har skrevet en moderne versjon av Saligprisningene:

«Salige er de rike, for verden er deres.

Salige er de som alltid er glade, for de har ikke bruk for trøst.

Salige er de selvsikre, for de skal erobre jorden.

Salige er de som lykkes i å bli kjent, for de skal mettes.

Salige er de sosialt kompetente, for de har ikke bruk for barmhjertighet.

Salige er de høyt utdannede, for de er denne verdens guder.

Salige er de som kan være i fred, for de skal kalles lykkens sønner.

Salige er de som har et fleksibelt syn på rettferdighet, for de kommer seg fram i verden.»

Vårt moderne syn på hva som gjør et menneske salig eller lykkelig, er ofte fjernt fra Bibelens og Jesu syn på hvem som er «salig». Vi streber ofte etter feil kvaliteter; de vi leser om i Malms versjon av Saligprisningene. Vi tror at rikdom og berømmelse vil gi oss evig glede. Men den gleden (saligheten) som Jesus taler om i Saligprisningene, er på et annet og dypere plan. Jesus gir oss et «omvendt budskap». Det er andre verdier som teller for de som vil følge Mesteren, for hans rike kan kalles «det omvendte riket». Verdien i dette riket peker fremover og utover, og de holder helt fram til det evige liv. Den katolske munken og grunnleggeren av «Emmaus-samfunnet», Abbed Pierre, sier det slik: «Gud lar oss sakte men sikkert føle hva det koster å avstå fra, men han viser oss samtidig en annen virkelighet. Jeg opplever lidelse og berøvelse, men i dette oppdager jeg også noe som kan kalles Guds ømhet eller barmhjertighet».

En voluntør her på Caspari-senteret sa det slik: «Jeg var vellykket og suksessfull, alt dreide seg om penger, karriere og suksess ... men det var da Gud fant meg og sa at dette ikke var planen for mitt liv. Jeg forlot min karrierejobb og begynte i en annen mindre krevende jobb, men en jobb som ga meg anledning til å også å arbeide for Guds rike. Jeg har aldri angret på det valget». Ellers som det også ofte er sagt: Dersom du eier for mange ting så er det ikke du som eier tingene, men det er det tingene som eier deg.

Hvem vil være «salig»? Da må vi være villige til å slå følge med ham som sa: «Følg meg» hvor den veien enn måtte lede oss.

Elisabeth Eriksen Levy

CEO Caspari Center

elivy@caspari.com